O’ZBEKISTONDA SPORT SOHASIDAGI ISLOHOTLAR

Andijon davlat pedagogika instituti
Pedagogika fakulteti Boshlang’ich
ta’lim yo’nalishi 1-kurs talabasi
Inomjonova Gulnoza
inomjonova2007@gmail.com
Tel: +998507288107

Annotatsiya

Mazkur maqolada O‘zbekiston mustaqillikka erishganidan so‘ng sport sohasida amalga oshirilgan keng ko‘lamli islohotlar, ularning mazmun-mohiyati va natijalari tarixiy manbalar asosida tahlil qilingan. Sport infratuzilmasining modernizatsiya qilinishi, yoshlar sportini qo‘llab-quvvatlash, xalqaro musobaqalardagi muvaffaqiyatlar va davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlari ilmiy ma’lumotlar asosida yoritilgan.

Kalit so‘zlar

Sport islohotlari, jismoniy tarbiya, yoshlar siyosati, Olimpiya harakati, sport infratuzilmasi, sport federatsiyalari, sog‘lom turmush tarzi.

Аннотация

В данной статье на основе исторических источников анализируются масштабные реформы, проведенные в спортивном секторе после обретения Узбекистаном независимости, их содержание и результаты. На основе научных данных рассматриваются модернизация спортивной инфраструктуры, поддержка молодежного спорта, успехи на международных соревнованиях и приоритетные направления государственной политики.

Ключевые слова

Спортивные реформы, физическое воспитание, молодежная политика, олимпийское движение, спортивная инфраструктура, спортивные федерации, здоровый образ жизни.

Abstract

This article analyzes the large-scale reforms implemented in the sports sector after Uzbekistan gained independence, their content and results based on historical sources. The modernization of sports infrastructure, support for youth sports, successes in international competitions and priority areas of state policy are covered based on scientific data.

Keywords

Sports reforms, physical education, youth policy, Olympic movement, sports infrastructure, sports federations, healthy lifestyle.

Kirish

O‘zbekistonning ijtimoiy-siyosiy taraqqiyotida sport sohasi davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri bo‘lib kelmoqda. Mustaqillikdan so‘ng sport jamiyatning ajralmas qismi sifatida e’tirof etildi va u orqali yoshlar tarbiyasi, mamlakat nufuzi, sog‘lom turmush tarzi targ‘ibotiga katta e’tibor qaratildi. “Sport – bu xalqimizning kuch-qudrati, irodasi va ma’naviyatini namoyon etadigan yuksak madaniyatdir.”1

Asosiy qism

O‘zbekistonda sport sohasidagi islohotlar bosqichma-bosqich, puxta rejalashtirilgan davlat siyosati sifatida rivojlanib bordi. Mustaqillikning ilk yillaridan boshlab sport tizimining huquqiy asoslari yaratildi, infratuzilma yangilandi, xalqaro maydonga chiqish imkoniyatlari kengaydi.

Mustaqillikdan keyingi dastlabki islohotlar (1991–2000-y). Mustaqillikdan so‘ng birinchi qadam sifatida mamlakatda sportning huquqiy asoslari yaratildi:

1) 1992-yilda “Jismoniy tarbiya va sport to‘g‘risida”gi qonun qabul qilindi;

2) 1994-yilda O‘zbekiston Milliy Olimpiya qo‘mitasi qayta tashkil qilindi;

1 Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi. – Toshkent, 2021.

3) 1996-yilda O‘zbekiston sportchilari ilk bor mustaqil delegatsiya sifatida Atlanta Olimpiadasida ishtirok etdi.2

1996-yil Atlanta Olimpiadasida bokschi Mohammadqodir Abdullayev O‘zbekiston uchun birinchi Olimpiya oltin medalini qo‘lga kiritdi. Bu sport sohasidagi islohotlar samaradorligining muhim namunasidir. 1991–2000-yillar oralig‘ida O‘zbekistonda 1200 dan ortiq sport inshootlari bunyod etildi yoki rekonstruksiya qilindi.3

2000–2016-yillar: Sport infratuzilmasining modernizatsiyasi Bu davrda davlat sportni ommaviylashtirish va yoshlar o‘rtasida sog‘lom turmush tarzini keng targ‘ib qilishni asosiy maqsad qilib oldi. “Umid nihollari”, “Barkamol avlod”, “Universiada” kabi respublika musobaqalari yo‘lga qo‘yildi. 2003–2010-yillar davomida shaharlarda zamonaviy sport majmualari barpo etildi. 2011-yilda Toshkent shahrida Xalqaro tennis kompleksi ochildi.4

“Sport – bu yoshlarni intizom, iroda va insoniylikka o‘rgatuvchi eng samarali maktabdir.”5

Bu fikr O‘zbekiston sport siyosati konsepsiyasining mohiyatiga mos keladi. 2012-yil London Olimpiadasida O‘zbekiston sportchilari 4 ta medal qo‘lga kiritdi, ulardan biri – bokschi Abbos Atoevning bronza medali.6

2016-yildan keyingi yangi islohotlar bosqichi. Yangi davr sport tizimini tubdan takomillashtirish, xalqaro maydonda nufuzni oshirish, yoshlarni sportga jalb etish jarayoniga kuchli turtki berdi. Asosiy yo‘nalishlar:

1) 2017-yilda “Jismoniy tarbiya va sportni rivojlantirish” davlat dasturi qabul qilindi;

2 O‘zbekiston Milliy Olimpiya qo‘mitasi arxiv ma’lumotlari.

3 O‘zbekiston Respublikasi “Jismoniy tarbiya va sport to‘g‘risida”gi qonuni, 1992.

4 O‘zbekiston Respublikasi Jismoniy tarbiya va sport vazirligi hisobotlari, 2017–2023.

5 G.Koubertan asarlaridan tanlangan fikrlar.

6 Xalqaro Olimpiya qo‘mitasi statistik hisobotlari, 1996–2022.

2) 2018-yilda Sport vazirligi qayta tashkil etildi va sohaga yagona boshqaruv tizimi joriy qilindi;

3) “Har bir mahalla – sport maydonchasi” tashabbusi asosida 3000 dan ortiq sport maydonlari qurildi;

4) 2020-yildan boshlab maktablarda haftasiga 3 soat jismoniy tarbiya joriy qilindi.

2021-yilgi Tokio Olimpiadasida O‘zbekiston sportchilari 5 ta medal qo‘lga kiritdi. 2022-yilda Osiyo chempionatlarida O‘zbekiston yoshlari 60 dan ortiq oltin medal oldi. Dzyudo bo‘yicha dunyo chempioni Diyorbek Urozboev, boksda Olimpiya g‘olibi Hasanboy Do‘smatov – yangi davr sport siyosatining yorqin natijalaridir.

Tahlil va natijalar

O‘zbekiston sport sohasidagi islohotlar uzoq muddatli strategik yondashuv asosida amalga oshirilgan bo‘lib, u jamiyatning ijtimoiy hayotiga sezilarli ta’sir ko‘rsatdi.

1. Sport sohasi davlat siyosatining muhim qismi bo‘lib, uning rivoji sog‘liqni saqlash, ta’lim, yoshlar tarbiyasi bilan bevosita bog‘liq.

3. 2. Infratuzilmaning rivoji xalqaro natijalarni sezilarli darajada oshirdi.

4. Sportning ommaviylashuvi yoshlar orasida sog‘lom turmush tarzini keng yoydi.

5. O‘zbekiston sportchilari erishgan xalqaro natijalar mamlakat imijining oshishiga xizmat qildi.

6. Yangi islohotlar sport federatsiyalari tizimini modernizatsiya qildi, murabbiylar tayyorlash sifatini oshirdi.

Xulosa

O‘zbekiston sport sohasidagi islohotlar bosqichma-bosqich va izchil ravishda amalga oshirilgani tufayli bugungi kunda sport jamiyatning ajralmas qismi sifatida shakllandi. Yangi sport majmualari, xalqaro musobaqalardagi muvaffaqiyatlar, yoshlarning sportga keng jalb qilinishi davlat siyosati samaradorligini ko‘rsatadi. Kelgusida sport sohasidagi islohotlar yanada chuqurlashib, O‘zbekistonning jahon sport maydonidagi o‘rnini mustahkamlab borishi shubhasiz.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi. – Toshkent, 2021. https://lib.afu.uz/index.php?newsid=335.
2. O‘zbekiston Milliy Olimpiya qo‘mitasi arxiv ma’lumotlari. https://cis-legislation.com/document.fwx?rgn=841.
3. O‘zbekiston Respublikasi “Jismoniy tarbiya va sport to‘g‘risida”gi qonuni, 1992. https://en.wikipedia.org/wiki/International_Olympic_Committee.
4. O‘zbekiston Respublikasi Jismoniy tarbiya va sport vazirligi hisobotlari, 2017–2023. https://en.wikipedia.org/wiki/Olympic_medal_table.
5. G.Koubertan asarlaridan tanlangan fikrlar.
6. Xalqaro Olimpiya qo‘mitasi statistik hisobotlari, 1996–2022. https://gov.uz/oz/sport/news/view/128315.